

УДК 352:342.1 (477)

С. М. Гришко,
аспірант кафедри державознавства і права,
Національна академія державного управління при Президентові України
ORCID ID: 0000-0002-6643-4181

DOI: 10.32702/2306-6814.2021.13—14.125

ІНТЕРЕСИ ДЕРЖАВИ ТА ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ В УКРАЇНІ: ТЕОРЕТИЧНЕ РОЗУМІННЯ

S. Gryshko,
Postgraduate student of the Department of Political Science and Law,
National Academy for Public Administration under the President of Ukraine

INTERESTS OF THE STATE AND TERRITORIAL COMMUNITIES AT THE LOCAL LEVEL
IN UKRAINE: THEORETICAL UNDERSTANDING

Статтю присвячено узагальненню теоретичних підходів до поняття та змісту інтересів держави та територіальних громад на місцевому рівні в Україні. На основі узагальнення сформульовано авторське розуміння понять "інтереси держави" та "інтереси територіальних громад". Зважаючи на положення актів законодавства, виокремлено види інтересів держави та територіальних громад в Україні. Встановлено, що як інтереси держави, так і територіальних громад стосуються всіх напрямів та сфер суспільного життя, однак їх межі в цих сферах суттєво різняться. Акцентовано увагу на тому, що процеси децентралізації державної влади обумовлюють звуження інтересів держави у соціальній сфері на місцевому рівні, тоді як процеси демократизації розширюють межі інтересів територіальних громад в адміністративно-політичній та економічній сферах на місцевому рівні.

An important scientific task today is the theoretical understanding of the interests of the state and territorial communities at the local level in Ukraine, as well as the status of the subjects of their implementation. This is due to the fact that the state not only assigns the solution of certain issues to territorial communities or bodies formed by them, but also carries out a constant redistribution of powers between local authorities in favor of local self-government. Accordingly, the formulation of the author's approach to the definition of "state interests at the local level" and "interests of local communities at the local level" based on the analysis of theoretical developments on their scientific understanding, as well as grouping of these interests and separation of subjects are their goals of this scientific research. Based on the generalization, the author's definition of the concepts "interests of the state at the local level" as perceived and enshrined in legislation is formulated as the functions and powers of public authorities in relation to local development and "interests of territorial communities at the local level" as perceived and enshrined in legislation or existing in the form of customs or established practice, the tasks of residents of territorial communities, as well as local governments formed by them or the state on local development issues. It is established that both the interests of the state and territorial communities apply to all areas and spheres of public life, but their boundaries in these areas differ significantly. Emphasis is placed on the fact that the processes of decentralization of state power cause a narrowing of the interests of the state in the social sphere at the local level, while the processes of democratization expand the boundaries of the interests of

territorial communities in the administrative, political and economic spheres at the local level. The subjects of realization of the interests of the state and territorial communities at the local level in Ukraine include local state administrations and local self-government bodies. It is noted that other public authorities take these interests into account in the process of rule-making and resource provision of administrative-territorial units.

Ключові слова: держава, інтерес, орган державної влади, орган місцевого самоврядування, повноваження, територіальна громада, функція.

Key words: state, interest, body of state power, body of local self-government, powers, territorial community, function.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Маючи на меті гарантування зовнішньої та внутрішньої безпеки, прав і свобод людини і громадянина, держава в актах законодавства визначає коло питань, що становлять її інтерес. Будучи закріплені в завданнях, функціях та повноваженнях органів державної влади чи інших державних інституцій, інтереси держави стосуються всіх напрямів та видів її діяльності: зовнішньої і внутрішньої політики, економічної, соціальної та адміністративно-політичної сфер. Водночас процеси децентралізації та демократизації державного впливу, а також особливості історичного розвитку, втілюються в формуванні інтересів жителів адміністративно-територіальних одиниць місцевого рівня. За таких обставин держава не лише закріплює вирішення певних питань за територіальними громадами чи утвореними ними органами, а й здійснює постійний перерозподіл повноважень між місцевими органами влади на користь місцевого самоврядування. Саме в цьому напрямі здійснюється формування, закріплення та зміна меж інтересів між державою та територіальними громадами і в Україні. Відповідно, на сьогодні важливим науковим завданням є теоретичне осмислення цих інтересів та їх меж, а також статусу суб'єктів їх реалізації.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ, В ЯКИХ ЗАПОЧАТКОВАНО РОЗВ'ЯЗАННЯ ДАНОЇ ПРОБЛЕМИ І НА ЯКІ СПИРАЄТЬСЯ АВТОР, ВИДІЛЕННЯ НЕ ВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОЗНАЧЕНА СТАТТЯ

Наукові публікації з питання інтересів держави та територіальних громад на місцевому рівні в Україні, а також їх забезпечення, включають широкий спектр досліджень таких питань, як державні інтереси, національні інтереси, територіальні інтереси, інтереси територіальних громад, зміст повноважень місцевих органів виконавчої влади, статус місцевих органів виконавчої влади та питань організаційного забезпечення, функціонування органів публічної влади. Стосовно таких понять, як національні інтереси, територіальні інтереси, інтереси територіальних громад, слід виокремити розробки та-

ких науковців: Бутченко Т., Іжнін І., Кубко А., Лиска О., Панькевич Р. та Шарий В. Так само питання функціонування місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, а також розподілу між ними повноважень було предметом широкого кола наукових досліджень, представниками якого є Борденюк В., Васильєва О., Крусян А., Онупрієнко А., Чапала Г., Чернов С. та ін. Попри такий науковий інтерес, в сучасних умовах перерозподілу повноважень на користь місцевого самоврядування в Україні, теоретичне осмислення інтересів держави та територіальних громад на місцевому рівні, актуалізується.

Слід відмітити, що у наукових дослідженнях проблема співвідношення інтересів держави і територіальних громад вирішується не однозначно. Одними науковцями, зазначається, що державні та місцеві інтереси співпадають, оскільки єдиним джерелом влади є народ. Такий підхід базується на позиції, що у суспільстві цілісною системою вищого рівня по відношенню до органів виконавчої влади, і до органів місцевого самоврядування об'єктивно виступає держава, яка є спільністю людей, що проживають у межах окремої території, і, відповідно, "територіальні громади перестають бути джерелом влади, відмінної від тієї влади, джерелом якої є народ. Народ як першоджерело влади та органи місцевого самоврядування відповідно до свого функціонального призначення наділяються лише відповідними повноваженнями на здійснення завдань держави у відповідних сферах" [2, с. 40].

Але такий підхід є, скоріше, виключенням. Досить поширеною є інша точка зору щодо необхідності законодавчого розмежування інтересів держави та локальних, враховуючи, що "поняття питань місцевого значення є дуже широким, недостатньо визначеним і на практиці обмежується здебільшого змістом повноважень" [5, с. 129].

І тому слід погодитися з думкою Чапали Г. про те, що "неможливість розмежування справ місцевого та справ державного значення, їх окремого визначення, ... у своїй основі має саме проблематичність чіткого розподілу інтересів держави та інтересів територіальної громади. Як справедливо зазначається у літературі, ні суспільна значимість, ні простір дії, ні групи об'єктів, залучених до кола правового регулювання, не можуть бути достатнім критерієм для розмежування державного та муніципального, оскільки носять відносний характер" [15, с. 130].

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Формулювання авторського підходу до визначення понять "інтереси держави на місцевому рівні" та "інтереси територіальних громад на місцевому рівні" на основі аналізу теоретичних напрацювань щодо їх наукового розуміння, а також здійснення групування цих інтересів та виокремлення суб'єктів їх здійснення і є цілями цієї наукової розвідки.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБГРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Енциклопедія державного управління не містить загального поняття "інтерес", визначаючи при цьому такі поняття, як "інтереси державні", "інтереси національні", "інтереси політичні", "інтереси соціальні" та "інтереси особистості" [6, с. 269—276].

Будченко Т. відмічає, що "одні автори розуміють під інтересом явище об'єктивного порядку, процес формування якого не збігається з усвідомленням... Інші дослідники вважають, що інтерес містить усвідомлення суб'єктом потреб і засобів їх задоволення, які існують в об'єктивній дійсності" [4, с. 37]. Екстраполюючи ці загальні підходи до поняття інтерес до держави та територіальних громад насамперед вважаємо, що він може виступати виключно як явище суб'єктивного характеру. Суб'єктивність у цьому випадку слід розглядати як втілення в інтересі розуміння та бачення розвитку держави і територіальних громад їх представниками — органами державної влади, органами місцевого самоврядування та жителями територіальних громад. Відповідно, інтерес держави та територіальних громад набуває характеру соціального, політичного, правового чи економічного, що і обумовлює вивчення його різними науками: соціологією, філософією, політологією, юридичною та економічною.

Водночас, саме завдяки науці державного управління з'являється можливість узагальнити різне наукове бачення та забезпечити комплексність наукового розуміння категорій "інтереси держави" та "інтереси територіальних громад".

У теоретичних розробках розуміння науковцями державного інтересу, різняться. Так, Кубко А. під державними інтересами розуміє "визнані, сформульовані, санкціоновані державою у правових нормах інтереси, що мають загальносуспільний (публічний) характер, тобто ґрунтуються на загальносуспільних потребах, задоволення яких необхідне у певних історичних умовах, в яких знаходиться держава, та мають державно-правові засоби реалізації даних потреб" [9, с. 46].

Бутченко Т., яка підійшла до визначення державного інтересу через інтереси суспільства, суспільні потреби, особливості функції держави та відмітила, що "державні інтереси опосередковують діалектичний, суперечливий взаємозв'язок інтересів суспільства та суб'єктів державної влади (певних особистостей, груп) і виступають рушійною силою поступального розвитку форми держави, насамперед, як засобу соціальної інтеграції" [42, с. 5].

Іжнін І., з посиланням на норми Закону України "Про основи національної безпеки України", що втратив

чинність, визначав, що головний національно-державний інтерес налічував три елементи: воєнну безпеку, економічне процвітання та розвиток, державний суверенітет як основу контролю над певною територією та населенням [8].

Ковбасюк Ю. та Ткачук Р. під державними інтересами розуміють форму відображення суспільних потреб, що визначаються внутрішніми та зовнішніми умовами функціонування держав [6, с. 269].

Узагальнюючи ці підходи, слід відмітити, що науковці вкладають у поняття державного інтересу здебільшого або ж юридичний (формалізація нормами права) або ж соціальний (опосередкування суспільного інтересу) зміст. Водночас Будченко Т., хоча і акцентує увагу на суспільному характері державного інтересу, однак вказує, що "джерело відмінності державних інтересів від суспільних полягає в суперечливому відображенні загальносоціальних потреб, що здійснюється суб'єктами державної влади — індивідами та соціальними групами, що домінують у суспільстві і мають реальну можливість визначати напрямки і характер державної політики. З одного боку, будь-які панівні групи об'єктивно змушені координувати різні, часто протилежні особисті та соціально-групові інтереси і в такий спосіб відображати суспільні потреби, з іншого — вони можуть підпорядковувати цей процес власним інтересам" [4, с. 39].

В основі визначення характерних особливостей державного інтересу, окрім теоретичних підходів до його розуміння, також є рішення Конституційного Суду України у справі про представництво прокуратурою України інтересів держави в арбітражному суді [14].

Зважаючи на положення мотивувальної частини цього рішення та теоретичні підходи, державний інтерес, на нашу думку, може бути охарактеризований як інтерес:

закріплений як нормами Конституції України, так і нормами інших правових актів;

у основі якого "...завжди лежить потреба у здійсненні загальнодержавних (політичних, економічних, соціальних та інших) дій, програм, спрямованих на захист суверенітету, територіальної цілісності, державного кордону, гарантування державної, економічної, інформаційної, екологічної безпеки, охорону землі як національного багатства, захист прав усіх суб'єктів права власності та господарювання тощо" [14];

що має загальносуспільний (публічний) характер та ґрунтуються на загальносуспільних потребах;

що забезпечується відповідними державно-правовими механізмами, інструментами та засобами.

Водночас у цьому ж рішенні Конституційний Суд України визнав, що інтереси держави є оціночним поняттям та що ці інтереси можуть збігатися або не збігатися із інтересами державних органів, державних підприємств і організацій [14].

Щодо видів державних інтересів, то науковці групують їх за різними критеріями або ж наводять їх переліки. Так, Бутченко Т. виділяє як різновиди такі інтереси держави: внутрішні (стосуються завдань внутрішнього облаштування державного організму) і зовнішні (пов'язані з безпосереднім впливом державних органів на різні сфери суспільної життєдіяльності), тактичні (спря-

мовані на розв'язання питань поточного характеру) та перспективні (орієнтовані на середньотермінові, довготривалі, стратегічні цілі), явні (такі, що офіційно декларуються) та приховані, латентні (проявляються лише у фактичній поведінці, діяльності держави та її органів) [42, с. 39]. Науковець також слушно відмічає, що "значені інтереси реалізуються через внутрішню і зовнішню політику держави, яка в процесі історичного розвитку постійно диференціюється, включаючи до сфери державно-управлінського впливу все нові і нові галузі суспільної життєдіяльності" [4, с. 39].

Кубко А. відносить до державних інтересів такі: інтереси захисту державного суверенітету, забезпечення територіальної цілісності держави, запобігання посяганням на засади національної безпеки та конституційного ладу, поглиблення участі держави в ряді міжнародних організацій з питань безпеки, забезпечення наближення національної правової системи до стандартів Європейського Союзу, удосконалення правових механізмів протидії правопорушенням тощо [9, с. 164].

Таким чином, державні інтереси зосереджуються передусім на питаннях захисту територіальної цілісності та незалежності держави, охорони правопорядку. Щодо інших питань суспільного розвитку, то Україна розвиває ідею Європейської Хартії місцевого самоврядування в тій частині, що передбачає максимальне вирішення потреб суспільства в управлінні на рівні органів самоврядування [7]. І лише у випадку неспроможності останніх забезпечити реалізацію потреб жителів такими органами, відповідні функції мають здійснювати органи державної влади, інституційовані в адміністративно-територіальних одиницях.

Водночас слід погодитися з думкою Шарого В., що "...можуть виникати конфлікти територіальних інтересів через розбіжність інтересів суб'єктів різного рівня стосовно відповідної території, а також невідповідності інтересів одного й того самого суб'єкта щодо територій різного рівня. Конфлікт територіальних інтересів виникає щоразу, коли відбувається інверсія інтересів одного рівня до іншого" [16, с. 166—167 с. 167]. І головним суб'єктом вирішення таких конфліктів, що можуть виникати між органами виконавчої влади та/чи органами місцевого самоврядування на місцевому рівні, має стати саме держава, як в особі судів так і парламенту. Відповідно, державний інтерес на місцевому рівні зводиться також ще до одного важливого завдання — вирішення конфліктів або ж компетенційних спорів.

Щодо інтересів територіальних громад на місцевому рівні, то в їх основі, на думку Кузьменка С. є "права і законні інтереси територіальних громад закріплені, насамперед частині першій статті 140 Конституції України, це — можливість самостійно вирішувати питання місцевого значення (зокрема і через різні форми безпосередньої демократії: місцеві референдуми, загальні збори громадян, місцеві ініціативи, громадські слухання тощо) в межах Конституції і законів України", захист яких має здійснюватися у судовому порядку [10].

Щодо видів інтересів територіальних громад, то, на відміну від видів державних інтересів, науковці не здійснюють подібних класифікацій, хоча і акцентують увагу на особливому значенні для територіальних громад політичних інтересів та відмічають, що "...засада

поєднання загальнодержавних і місцевих інтересів переважно розглядається в контексті діалектики інтересів цілого і часткового (загального і окремого)..." [3, с. 39].

Натомість є ґрунтовні дослідження, предметом яких постає питання територіальних інтересів. Зокрема, Шарий В. обґрунтовує необхідність поділу територіальних інтересів на три групи за трьома підставами: інтереси, що спродуковані територією як атрибутом територіальної поведінки індивідів, які є універсальними для будь-яких територій; інтереси, що походять від ексклюзивності кожної відповідної території, формуючи в її територіальній громаді особливе ставлення до неї; інтереси окремих соціальних груп, колективів, мереж, індивідів, які проживають на відповідній території, що є унікальними, обумовлюючи їх специфічну поведінку" [16, с. 168] та розрізняє види інтересів на регіональному рівні за змістом: економічні (розширення можливостей використання ресурсів "своїх" територій), політичні (адекватний розподіл повноважень між центром, регіонами та територіальними громадами), соціальні (детермінують розвиток соціальної інфраструктури відповідної території, поліпшення соціально-психологічного клімату та оптимізацію соціальних взаємодій і відносин на відповідній території, інтерес забезпечення правопорядку та громадської безпеки), соціокультурні (соціально-демографічні (збереження культурно-історичного середовища, відтворення в кожному наступному поколінні своєрідності відповідної територіальної громади, а також вирішення місцевих проблем освіти, науки, мистецтва, релігії тощо) та екологічні (формують збереження та відновлення природного середовища відповідних територіальних громад, а також припинення діяльності або перенесення за межі відповідних рад шкідливих виробництв) [16, с. 171—172].

Не акцентуючи уваги на значимості питань, що реалізуються в межах державних інтересів та інтересів територіальних громад, зважаючи на теоретичні підходи, можемо відмітити, що інтереси територіальних громад на місцевому рівні, охоплюють значно ширше коло питань ніж інтереси держави на місцевому рівні, оскільки мова іде про питання місцевого значення.

Частина науковців досліджує питання державного інтересу та інтересу територіальних громад в контексті їх права власності [10, с. 6] та необхідності бути надієними відповідним обсягом правосуб'єктності, який включає в себе правоздатність, дієздатність та деліктоздатність [11, с. 37, 77], що, на нашу думку, сприяє розумінню меж повноважень тих органів публічної влади, що інституційовані на місцевому рівні в Україні і, відповідно, представляють та реалізуються інтереси держави та/чи територіальних громад.

Щодо органів публічної влади, що як суб'єктів реалізації інтересів держави та/чи територіальних громад, то стаття четверта Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні" серед принципів здійснення місцевого самоврядування вказує на поєднання державних і місцевих інтересів [12]. Однак, як слушно відмічає Берназюк Я., "інтереси громади визначають зміст і спрямованість діяльності відповідних органів місцевого самоврядування, тому головним завданням органу місцевого самоврядування є захист (у тому числі шляхом звернення до суду) інтересів фізичних осіб, які проживають

на відповідній території; для реалізації цього завдання органи місцевого самоврядування наділені відповідною компетенцією, людськими та фінансовими ресурсами; ухилення від обов'язку захищати інтереси відповідної громади може бути розцінено як невиконання органом місцевого самоврядування та його посадовими особами своїх функціональних обов'язків" [1].

Натомість стаття третя Закону України "Про місцеві державні адміністрації" [13] є дзеркально протилежною, оскільки вказує як принцип на необхідність поєднання в діяльності цих органів державних та місцевих інтересів. Водночас закони про Кабінет Міністрів України, про центральні органи виконавчої влади та інші компетенційні закони, про необхідність поєднання у своїй діяльності такого принципу вимоги не містять.

Зважаючи на такий підхід законодавця, можна зробити висновок, що на місцевому рівні інтереси держави та територіальних громад втілюються через діяльність місцевих державних адміністрацій, безпосередньо територіальних громад та утворених ними органів, а також органів, що представляють спільні інтереси територіальних громад. На відміну від місцевих державних адміністрацій, інші державні органи передусім органи державної влади, в тому числі територіальні органи центральних органів виконавчої влади, втілюють на місцевому рівні, виключно інтереси держави.

Безумовно, в діяльності державних органів при прийнятті ними рішень мають враховуватися місцеві інтереси, однак, домінуючим все ж залишатиметься державний інтерес. При цьому слід погодитися з Шарим В., який виокремлює таких суб'єктів територіальних інтересів в Україні як Президент України, Верховна Рада України та Кабінет Міністрів України, які становлять найвищу еліту країни; найбільш успішні та впливові особи державного рівня: бізнесмени, вищі керівники органів державного управління, які належать до субеліти; голови обласних державних адміністрацій, міські голови міст обласного значення, депутати відповідних рад, представники великого бізнесу регіонального та міжрегіонального рівнів, представлені як місцева еліта; територіальні громади, інтереси яких представляють депутати місцевих рад, які належать до політичних партій, неполітичних організацій, представники науки, культури, релігії та ін. [16, с. 170].

Однак, з іншого боку, не можемо погодитися з позицією цього науковця, що для Уряду територіальні інтереси є найпріоритетнішими [16, с. 167], оскільки для Уряду все ж пріоритетними є державні інтереси.

ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ЦЬОМУ НАПРЯМІ

Інтерес держави та територіальних громад знаходить своє втілення в переліку функцій та повноважень органів, що діють від імені держави та територіальних громад. Обсяг та межі цих функцій та повноважень встановлюється державою, і лише наділення територіальних громад з боку держави правом на місцеві референдуми та правом утворювати відповідні органи надає їм можливість перерозподілити свої інтереси між обласними, районними та місцевими радами.

Інтереси держави на місцевому рівні — усвідомлені та закріплені актами законодавства функції та повноваження органів державної влади у областях, районах, містах Києві та Севастополі. Інтереси територіальних громад на місцевому рівні — усвідомлені та як закріплені актами законодавства так і такі, що існують у формі звичаїв чи усталеної практики, завдання жителів територіальних громад, а також утворених ними чи державою органів місцевого самоврядування.

У науці державного управління не існує усталеного підходу щодо критеріїв розмежування інтересів держави та територіальних громад на місцевому рівні. Водночас науковці здебільшого є одностайними у позиції, щодо виключного вирішення питань безпеки, оборони, захисту суверенітету та незалежності, значною мірою забезпечення правопорядку — органами державної влади, тоді як питань регіонального та місцевого розвитку — територіальними громадами чи утвореними ними органами.

Інтереси держави та територіальних громад не є сталими. Вони обумовлюються економічним розвитком держави та її національними інтересами, а також рівнем демократії. Як правило, саме держава визначає коло інтересів територіальних громад, зменшуючи чи розширюючи свої можливості впливу на них. Цей вплив передусім набуває характеру економічного, оскільки включає обсяги фінансування виконання державних функцій органами місцевого самоврядування та відсоток податків на розвиток територіальних громад, а також можливості громад самостійно акумулювати та витратити кошти.

З метою представлення та реалізації інтересів держави та територіальних громад, держава утворює відповідні органи публічної влади. Зважаючи на конституційні та законодавчі положення, такими органами на сьогодні насамперед є місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування.

Подальші наукові розробки питання інтересів держави та територіальних громад в Україні наукою державного управління мають стосуватися ресурсного забезпечення реалізації цих інтересів.

Література:

1. Берназюк Я. Звернення до адміністративного суду з метою захисту інтересів територіальної громади є невід'ємним правом органу місцевого самоврядування. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/zmi/867284/>
2. Борденюк В. Деякі аспекти співвідношення місцевого самоврядування, держави і громадянського суспільства в Україні // Право України. — 2001. — № 2. — С. 26.
3. Бориславська О. Місцеве самоврядування в Україні: теорія та практика реалізації конституційно-правових засад: монографія. — Львів: Паіс, 2005. — 208 с.
4. Бутченко Т.І. Сутність державного інтересу / Т.І. Бутченко // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. — 2008. — Вип. 35. — С. 36—45. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpqgvzdia_2008_35_5
5. Васильєва О.І. Регіональне управління в умовах реформування владних відносин: монографія / О.І. Васильєва. — Донецьк: Юго-Восток, 2009. — 436 с.

6. Енциклопедія державного управління: у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України: наук.-ред. Колегія: Ю.В.Ковбасюк (голова) та ін. — К.: НАДУ, 2011. Т. 1. — 748 с.

7. Європейська Хартія місцевого самоврядування. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text

8. Іжнін І. Проблема трактування національних інтересів та інформаційна політика держави на сучасному етапі / І. Іжнін // Вісник Львівського університету. Сер.: Міжнародні відносини. — 2012. — Вип. 31. С. 3—8.

9. Кубко А.Є. Державні інтереси і права людини: деякі питання співвідношення / А.Є. Кубко // Альманах права. — 2019. — Вип. 10. — С. 162—166.

10. Кузьменко С. Судовий захист прав і законних інтересів територіальних громад. URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/conf/2017-5/doc/2/22.pdf>

11. Панькевич Р.В. Захист майнових прав та інтересів держави і територіальних громад за цивільним законодавством України. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії з права за спеціальністю 081 "Право". — Львівський національний університет імені Івана Франка, Львів, 2020. — 219 с. URL: https://lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/dis_pankevych.pdf

12. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 року із наст. змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>

13. Про місцеві державні адміністрації: Закону України від 9 квітня 1999 року із наст. змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text>

14. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційними поданнями Вищого арбітражного суду України та Генеральної прокуратури України щодо офіційного тлумачення положень статті 2 Арбітражного процесуального кодексу України (справа про представництво прокуратурою України інтересів держави в арбітражному суді) від 08.04.1999 № 3-рп. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v003p710-99#Text>

15. Чапала Г.В. Місцеве самоврядування в системі публічної влади: монографія / Г.В. Чапала. — Харків: Право, 2006. — 224 с.

16. Шарий В. Сутність інтересів і поведінки територіальних громад у системі місцевого самоврядування України // Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президентові України. — 2011. — № 2. — С. 166—177.

References:

1. Bernaziuk, Ya. (2020), "Appeal to the administrative court to protect the interests of the territorial community is an inalienable right of local government", available at: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/zmi/867284/> (Accessed 05 July 2021).

2. Bordeniuk, V. (2001), "Some aspects of the relationship between local government, the state and civil society in Ukraine", *Pravo Ukrainy*, vol. 2, pp. 26.

3. Boryslavs'ka, O. (2005), *Mistseve samovriadvannia v Ukraini: teoriia ta praktyka realizatsii konstytutsijno-pravovykh zasad* [Local self-government in

Ukraine: theory and practice of implementation of constitutional and legal principles], Pais, L'viv, Ukraine.

4. Butchenko, T.I. (2008), "The essence of the state interest", *Humanitarnyj visnyk Zaporiz'koi derzhavnoi inzhenernoi akademii*, vol. 35, pp. 36—45, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpvgvzdia_2008_35_5 (Accessed 05 July 2021).

5. Vasyli'eva, O.I. (2009), *Rehional'ne upravlinnia v umovakh reformuvannia vladnykh vidnosyn* [Regional management in terms of reforming power relations], Yuhovostok, Donetsk, Ukraine.

6. Kovbasiuk, Yu.V. (2011), *Entsyklopediia derzhavnoho upravlinnia: u 8 t.* [Encyclopedia of Public Administration: in 8 volumes], vol. 1, NADU, Kyiv, Ukraine.

7. Council of Europe (1985), "European Charter of Local Self-Government", available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text (Accessed 05 July 2021).

8. Izhnin, I. (2012), "The problem of interpretation of national interests and information policy of the state at the present stage", *Visnyk L'vivskoho universytetu. Ser.: Mizhnarodni vidnosyny*, vol. 31, pp. 3—8.

9. Kubko, A.Ye. (2019), "State interests and human rights: some issues of correlation", *Al'manakh prava*, vol. 10, pp. 162—166.

10. Kuz'menko, S. (2017), "Judicial protection of the rights and legitimate interests of territorial communities", available at: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/conf/2017-5/doc/2/22.pdf> (Accessed 05 July 2021).

11. Pan'kevych, R.V. (2020), "Protection of property rights and interests of the state and territorial communities under the civil legislation of Ukraine", Ph.D. Thesis, Law, L'vivskiy natsional'nyy universytet imeni Ivana Franka, L'viv, Ukraine, available at: https://lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/dis_pankevych.pdf (Accessed 05 July 2021).

12. Verkhovna Rada of Ukraine (1997), *The Law of Ukraine "On Local Self-Government in Ukraine"*, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (Accessed 05 July 2021).

13. Verkhovna Rada of Ukraine (1999), *The Law of Ukraine "On Local State Administrations"*, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text> (Accessed 05 July 2021).

14. Constitutional Court of Ukraine (1999), "Decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case on constitutional petitions of the Supreme Arbitration Court of Ukraine and the Prosecutor General's Office of Ukraine regarding the official interpretation of the provisions of Article 2 of the Arbitration Procedure Code of Ukraine (case on representation by the Prosecutor's Office of Ukraine of the interests of the state in the arbitration court)", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v003p710-99#Text> (Accessed 05 July 2021).

15. Chapala, H.V. (2006), *Mistseve samovriadvannia v systemi publichnoi vlady* [Local self-government in the system of public power], Pravo, Kharkiv, Ukraine.

16. Sharyj, V. (2011), "The essence of the interests and behavior of territorial communities in the system of local self-government of Ukraine", *Zbirnyk naukovykh prats' Natsional'noi akademii derzhavnoho upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy*, vol. 2, pp. 166—177.

Стаття надійшла до редакції 07.07.2021 р.